

Notat

LILLEHAMMER SOM VINTERIDRETTSDESTINASJON

Innlandet Revisjon IKS

Innholdsfortegnelse

1	INNLEDNING	3
1.1	KONTROLLUTVALGETS BESTILLING	3
1.2	FORMÅL OG FORVENTET NYTTE.....	3
1.3	PRESISERING OG AVGRENSNING	4
2	STØTTE TIL ULIKE FORMÅL	5
2.1	LILLEHAMMER SKIFESTIVAL/LILLEHAMMER OLYMPIAPARK	5
2.2	STØTTE TIL IDRETTSARRANGEMENTER OG TILTAK	6
2.3	INVESTERINGER I IDRETTSANLEGG	6
2.4	KOMMUNAL DRIFTSHJELP TIL VINTERIDRETTSARRANGEMENT	7
2.5	ANDRE FORMER FOR STØTTE	8
3	OPPSUMMERING	10

1 INNLEDNING

1.1 KONTROLLUTVALGETS BESTILLING

Kontrollutvalget i Lillehammer kommune fattet følgende vedtak 11.2.19 (sak 1/19): «*Kontrollutvalget bestiller en selskapskontroll i Lillehammer Skifestival AS for å se nærmere på styring og kontroll i selskapet - jf. forslag til problemstillinger som framkommer i saksframlegget. I tillegg bestilles en undersøkelse av følgene av kommunens mål om å være ledende vintersportsdestinasjon. Prosjektplaner bestilles til kontrollutvalgets neste møte den 18.3.2019.*»

I saksframlegget til sak 1/19 vises til innspill fra kontrollutvalgets leder:

«I tillegg bør kontrollutvalget gjøre en tilleggsbestilling med bakgrunn i kommunestyre-debatten i januar 2019: Hva koster Lillehammers visjon om å være Europas mest komplette vinteridrettsdestinasjon? Vi ber om en oppstilling av kostnader, drift og investeringer, siste 10 år, der det har vært vist til dette postolympiske mantraet, herunder blant annet:

- *Lillehammer Skifestival AS*
- *Lillehammer Olympiapark*
- *Ulike prosjekter*
- *Arrangementstøtte*
- *Kommunal driftshjelp, som for eksempel brøyting / arrangement»*

Prosjektplan for tilleggsbestillingen ble lagt fram i kontrollutvalgets møte 18.3.2019 (sak 7/19). I møtet tok kontrollutvalget prosjektplanen til orientering og opprettholdt sin bestilling i tråd med denne.

1.2 FORMÅL OG FORVENTET NYTTE

Formålet med arbeidet er å gi kontrollutvalget innsyn i kommunens kostnader knyttet til Lillehammers rolle som arrangør av og tilrettelegger for store idrettsarrangementer, med vekt på vinteridrett. Nytteverdien av prosjektet vil være å gi en samlet oversikt over hvilke kostnader kommunen har hatt over de siste 10 år knyttet til kommunens mål om å være ledende vintersportsdestinasjon.

Prosjektet er en kartlegging av kostnader. Dette betyr at det ikke er etablert problemstillinger, og dermed heller ikke utarbeidet revisjonskriterier. Revisjonen har ikke foretatt vurderinger knyttet til kartleggingen, men gjort en oppsummering av innhentet informasjon.

1.3 PRESISERING OG AVGRENSNING

Kartleggingen omfatter økonomisk støtte i perioden 2009 – 2018 fra Lillehammer kommune til

- Lillehammer Skifestival AS (LSF)
- Lillehammer Olympiapark AS (LOP)
- Støtte til idrettsarrangementer
- Investeringer i idrettsanlegg
- Kommunal driftshjelp til vinteridrettsarrangement
- Andre former for støtte

Støtte til investeringer avgrenses i utgangspunktet til å gjelde ski- og vintersportsanlegg. Tilsvarende omfatter støtte til idrettsarrangementer ski og vintersport. Med andre former for støtte siktes det f.eks til indirekte støtte i form av at tomtearealer eller bygg er gitt bort, evt solgt under markedspris.

Informasjonen i dette prosjektet er basert på regnskapsopplysninger og annen informasjon fra Lillehammer kommune. Vi viser også til relevante politiske vedtak.

2 STØTTE TIL ULIKE FORMÅL

2.1 LILLEHAMMER SKIFESTIVAL/LILLEHAMMER OLYMPIAPARK

Tabellen nedenfor viser driftstilskudd gitt til Lillehammer Olympiapark AS og Lillehammer Skifestival AS.¹

Tabell 1. Driftstilskudd fra Lillehammer kommune til LOP/LSF 2009-2018. Beløp i tusen kroner.

	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	Sum
LOP	-	-	3 300	3 300	3 300	7 000	10 450	10 000	14 200	13 700	65 250
LSF	5	5	-	930	1 250	1 250	3 250	3 000	3 500	3 800	16 990

Fram til og med 2010 ble tilskuddene til LOP i sin helhet dekket av Stiftelsen Lillehammer etterbruksfond. 2015 var det første året uten tilskudd fra etterbruksfondet.

Av utbetalingene til Lillehammer Olympiapark AS fra Lillehammer kommune, har Oppland fylkeskommune bidratt med 11,2 mill. kroner². Disse midlene er gitt gjennom Lillehammer kommune. Summene i tabellen inkluderer midlene fra Oppland fylkeskommune, dvs at kommunen samlet har gitt LOP 54,05 mill i driftsstøtte i perioden 2009-2018.

Tilskudd bevilget fra kommunen til LSF er nærmere beskrevet i rapport fra selskapskontroll i Lillehammer Skifestival AS, kapittel 4 (rapport nr 14/2019).

I tillegg til driftstilskuddene i tabell 1 har LOP fått ansvarlig lån og lånegarantier fra kommunen:

- Kommunestyret bevilget et ansvarlig lån på markedsvilkår fra kommunalt utviklingsfond på inntil 6 mill kr for bygging av smørefasiliteter på Birkebeineren skistadion (kommunestyresak 42/13).
- Kommunestyret vedtok i forbindelse med modernisering av den lille Lysgårdsbakken i 2015 (sak 47/15) å gi LOP en maksimal selvskyldner lånegaranti på 12,5 mill kr (hvorav maksimalt 8,5 mill. kroner i maksimalt 20 år og maksimalt 4 mill. kroner i maksimalt 5 år).

Pr 31.12. 2018 gjenstår det 11,4 mill. kroner av den opprinnelige garantien på 12,5 mill kr³.

¹ Alle beløp benyttet i dette notatet er i løpende kroner.

² Oppland fylkeskommune bevilget i 2014 (FT-sak 11/14) et tilskudd på 12 mill kr som bidrag til drift av OL-anleggene i tråd med etterbruksmodellen som var forutsatt etablert.

³ I 2017 ga kommunen LOP kr 350.000 i rentekompensasjon, samt kr 425.000 for dekning av avskrivninger/avdrag, knyttet til dette låneopptaket.

2.2 STØTTE TIL IDRETTSARRANGEMENTER OG TILTAK

Vi har mottatt følgende oversikt fra Lillehammer kommune:

Tabell 2. Tilskudd til arrangementer og tiltak. Beløp i tusen kroner.

Dato	Formål	Beløp
13.11.2012	Vingrom IL støtte til Norgescup	10
02.10.2013	Lillehammer Ungdoms-OLs organisasjonskomite	800
18.12.2013	Norges Olympiske Museum	100
27.12.2013	LYGOC - tilskudd	600
31.12.2014	Tilskudd Ungdoms OL 2016	1 000
17.12.2014	Lillehammer curlingkubb: tilskudd til gjennomføring wccq 2014	30
31.12.2015	Lillehammer Ungdoms-OLs organisasjonskomite	1 000
06.01.2016	Lillehammer Ungdoms-OLs organisasjonskomite	600
24.02.2017	Lillehammer Curlingklubb, tilskudd NM curling -17	30
12.12.2017	Lillehammer Curlingklubb, tilskudd NM curling -18	50
12.12.2017	Hafjell Kvitfjell Alpin AS, tilskudd søknad Alpin-VM 2025	50
		4 270

Kommunen har i tillegg brukt ca 1,1 mill kr på OL-søknad 2022 (2012 og 2014) og ca 0,7 mill kr på «Arbeidsgruppe OL» (2018).

Lillehammer kommune yter tilskudd til Visit Lillehammer på i underkant av 1 mill. kroner pr år. I hvilken grad disse midlene benyttes til tilrettelegging for idrettsarrangementer er ikke undersøkt. Så vidt vi forstår er ikke disse midlene øremerket til spesielle formål utover å gi driftsstøtte til Visit Lillehammer.

2.3 INVESTERINGER I IDRETTSANLEGG

I den aktuelle perioden er det gjennomført investeringer i idrettsanlegg. Til sammen ble det bevilget 39,8 mill kr til LOP som skulle benyttes til oppgradering og utvikling av Birkebeineren skistadion (bevilget 19,4 mill kr i 2012, kommunestyret sak 60/12 og 20,4 mill kr i 2013, kommunestyret sak 42/13). Disse midlene er hos kommunen bevilget fra driftsmidler fordelt på 2012 og 2013. Det er gitt tilsagn på spillemidler på totalt 7,2 mill. kroner for investeringene på Birkebeinerstadion, pr mai 2019 er ikke disse mottatt og inntektsført.

Kommunestyret bevilget i 2017 kr 437 500,- til LOP ifm oppgradering av snøproduksjon på Birkebeinerstadion (sak 44/17)

Kommunens egne investeringer fordeler seg slik:⁴

⁴ Så vidt vi forstår er beløp som er ført til inntekt (markert med minus) spillemidler.

Tabell 3. Investeringer i idrettsformål, Lillehammer kommune. Beløp i tusen kroner.

	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	Sum	Sum ¹
Ungdoms-OL 2016		24				529			553	553
Rulleskitrasé OL-park	5343	- 5094	1525		-1140				636 ²	636 ²
Kristinshall nytt vant						1703		1616	1703	1003
Ismaskin									1616	1616
Kristinshall tilbygg curling	13941	6194	178		-3900				16413	16413
Garderøber vest Kristinshall				56	5663	91			5810	5310
Ungdomshallen	510	12706	21897	728	18		- 8336		27523	23323
Vann Snøproduksjon							6019	355	6375	5375
Biler/maskiner	1625								1625	1625
Ismaskin			1568						1568	1568
Sum	21419	13830	25168	784	641	2323	-2317	1972	63870	57 470

¹ Inkluderer spillemidler som er vedtatt, men som ikke er utbetalt.

² I tillegg er kr 1,147 mill ført på drift til dette formålet.

Vi er i tvil om alle disse investeringene er koblet til Lillehammers «visjon om å være Europas mest komplette vinteridrettsdestinasjon». Vi kommer tilbake til dette i oppsummeringen i kapittel 3.

2.4 KOMMUNAL DRIFTSHJELP TIL VINTERIDRETTSARRANGEMENT

Vi får opplyst følgende av Lillehammer kommune v/Anne Hvattum: «Lillehammer kommune yter i mindre grad kommunal driftshjelp til vinteridrettsarrangement, men det kan være behov for ekstra strøing/brøyting på utsatte strekninger. Skiltplan og skilting er noe mer tidkrevende, men dette er en tjeneste som ytes til alle typer arrangementer, sommer som vinter.»

I tilknytning til Ungdoms-OL 2016 ble utgifter av denne typen ført på et eget prosjekt. Utgiftene ført på dette prosjektet utgjorde i perioden 2010-2016 vel 1,8 mill kroner. For øvrige arrangementer er det ikke beregnet utgifter til tilrettelegging av fra kommunens side.

Kommunen eier tre ishaller, Kristins Hall, Curlinghallen og Ungdomshallen. Driftsutgiftene for perioden 2019 – 2018 framkommer i tabell 3.⁵

⁵ Driftsutgiftene er nettotall, alle driftsinntekter er trukket fra.

Tabell 4. Driftskostnader ishallene. Beløp i tusen kroner.

	<i>Kristins Hall</i>	<i>Curlinghallen</i>	<i>Ungdomshallen</i>	<i>Sum</i>
2009	5 638			5 638
2010	7 781			7 781
2011	6 928			6 928
2012	4 276	25		4 301
2013	2 641	1 045	216	3 902
2014	5 709	- 276	1 889	7 322
2015	8 501	38	4 275	12 815
2016	5 500	218	2 040	7 758
2017	6 388	- 36	2 133	8 486
2018	7 686	169	2 213	10 068
Sum	61 047	1 183	12 767	74 998

Vi er i tvil om driftsutgiftene til disse kan sies å inngå i Lillehammers «visjon om å være Europas mest komplette vinteridrettsdestinasjon», men kan muligens ikke isoleres helt fra dette heller. Vi kommer tilbake til dette i oppsummeringen i kapittel 3.

2.5 ANDRE FORMER FOR STØTTE

Dette avsnittet omhandler tomtegrunn som ble stilt til rådighet av kommunen i forbindelse med bygging av deltakerlandsby/studentboliger på Stampesletta.

I forkant av Ungdoms OL 2016 (YOG) ble det 24.03.2010 vedtatt følgende: «Kommunen forplikter seg til å stille tomtegrunn til rådighet samt å gjennomføre nødvendige reguleringsmessige endringer for å innpasse og lokalisere deltakerlandsbyen i området Stampesletta. Kommunen forplikter seg videre til å gjennomføre planlagte investeringer knyttet til utvidelse og rehabilitering (tekniske anlegg) av Kristins hall samt realisere planlagt ny ishall i tilknytning til Kristins hall.»

Vedtaket om at tomten vederlagsfritt skulle stilles til disposisjon ble gjort allerede i 2008, og det kan derfor stilles spørsmål ved om evt verdi av tomt til deltakerlandsbyen «tilhører» perioden 2009-2018.

Kommunen fremhever at det er vanskelig å anslå noen verdi av tomten. Området var opprinnelig var regulert til friområde, og hadde således en svært begrenset markedsverdi. Etter at tomten ble omregulert ble det foretatt en uavhengig takst av tomten. Taksten ble gjort 28.11.2011, og verdien ble satt til kr. 13,5 mill kr.

Kommunen opplyser at gjennom at Lillehammer kommune stilte tomten vederlagsfritt til disposisjon (et av kriteriene for å kunne få statsstøtte til YOG) kunne 360 studentboliger bli bygget⁶. Halvparten

⁶ Studentboligene ble ferdige i god tid før YOG i 2016, og har blitt benyttet som studentboliger hele tiden, med unntak av ca. 1 måned i forbindelse med YOG. De var under selve arrangementet en del av deltakerlandsbyen (sammen med Birkebeineren Hotel).

av byggekostnaden ble dekket av IOC, noe som gjorde det mulig å bygge boligene uten tilskudd fra Kunnskapsdepartementet til oppføring av studentboliger i regi av SOPP, slik det normalt ville vært.

Både fordi reell markedsverdi (alternativverdi) av tomten er vanskelig å anslå, og fordi byggingen av studentboliger delvis ble dekket av IOC, er det etter revisjonens oppfatning vanskelig å finne fram til en kostnad knyttet til tomteavståelsen.

3 OPPSUMMERING

Formålet med arbeidet er å gi kontrollutvalget innsyn i kommunens kostnader knyttet til Lillehammers rolle som arrangør av og tilrettelegger for store idrettsarrangementer, med vekt på vinteridrett. I praksis er det vanskelig å skille vinteridrett fra annen idrett. Det er dessuten spesielt vanskelig å skille midler brukt til tilrettelegging for idrett og friluftsliv, fra det som er bevilget med mer eller mindre eksplisitt formål å fremme Lillehammer sin rolle som vinterdestinasjon.

Noen formål kan hevdes i stor grad å være rettet mot å fremme byens rolle som vinterdestinasjon, mens andre nesten utelukkende kan knyttes til lokal idrett og lokalt friluftsliv. Lillehammer Skifestival kan kanskje sies å tilhøre den første kategorien, mens eksempelvis driften av Kristins Hall mer er rettet mot å gi innbyggerne et idrettstilbud (både for aktive og tilskuere).

Vi vil imidlertid ikke forsøke å gradere dette, men nøye oss med å oppsummere utgiftskategorier som ble gjennomgått i kapittel 2 (over 10-årsperioden samlet).

Tabell 5. Kommunens utgifter 2019-2018. Beløp i tusen kroner.

<i>Formål</i>	<i>Utgift¹</i>
Lillehammer Skifestival - driftsstøtte	16 990
Lillehammer Olympiapark ² - driftsstøtte	54 050
Drift av kommunens ishaller	74 998
Tilskudd arrangementer og tiltak ³	6 113
Kommunens egne investeringer	57 470
Investeringer utført av LOP	33 037
<i>Sum</i>	242 658

¹ Summene er korrigert for mottatte/vedtatte tippemidler og midler fra Oppland fylkeskommune som er bevilget via Lillehammer kommune.

² I tillegg kommer verdi av ansvarlig lån og lånegaranti. Dette er ikke anslått.

³ Inkl arbeid med OL-søknad. Ikke inkludert støtte til Visit Lillehammer.

Vi vil presisere at tabellen gir en ren summering (i løpende kroner) av postene gjennomgått i kapittel 2, og kan ikke tas som uttrykk for hva vintersatsingen «koster» kommunen. Ett problem er å skille vintersatsing fra idrett og tilrettelegging for lokalbefolkningen, et annet er å anslå hvilke gevinster som denne satsingen skaper for kommunens nærings- og arbeidsliv og kommunen selv. Dette må inkluderes hvis alle utgifter og inntekter for kommunen skal regnes sammen.